

наслідків свого діяння, а кваліфікація вчиненого відбувається за наслідками, що фактично були спричинені.

Лит.: Злобин Г. А., Никифоров Б. С. Умысел и его формы. М., 1972; Матвійчук В. К., Розенко В. І. Суб'єктивна сторона злочину. К., 1994; Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України. К., 2005; Його ж. Теоретико-прикладні аспекти суб'єктивної сторони складу злочину. К., 2017.

В. І. Борисов, О. Д. Комаров.

УМІСНЕ ЛЕГКЕ ТІЛЕСНЕ УШКОДЖЕННЯ – злочин. діяння, передбачене ст. 125 КК. Безпосереднім об'єктом тілесного ушкодження виступають сусп. відносини, що забезпечують охорону здоров'я людини. Здоров'я – це нормальне функціонування тканин і органів людини.

З об'єктивної сторони злочин характеризується діянням, спрямованим на заподіяння У. л. т. у.; наслідком у виді спричинення У. л. т. у.; причин. зв'язком між зазначеним діянням і наслідком.

У ч. 1 ст. 125 КК встановлюється крим. відповідальність за У. л. т. у., яке виразилось у порушенні анатомічної цілості тканин, органів та їх функцій, але не спричинило короточасного розладу здоров'я чи незначної стійкої втрати працездатності. До них Правила суд.-мед. визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затв. наказом МОЗ від 17.01.1995 № 6, відносять такі ушкодження, що мали незначні скороминуші наслідки, тривалістю не більше як 6 днів. Покарання – штраф до 50 н. м. д. г. або громад. роботи на строк до 240 год, або випр. роботи на строк до 1-го року.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується тільки умисною формою вини.

Суб'єктом цього злочину є фіз. осудна особа, якій до його вчинення виповнилося 16 років.

Згідно з ч. 2 ст. 125 КК передбачена відповідальність за заподіяння У. л. т. у., що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну стійку втрату працездатності. Згідно з п. 2.3 Правил короточасним належить вважати розлад здоров'я понад 6 днів, але не більше ніж 21 день (3 тижні). Під незначною стійкою втратою працездатності слід розуміти втрату заг. працездатності до 10 відсотків. Покарання – штраф від 50 до 100 н. м. д. г. або громад. роботи на строк від 150 до 240 год, або випр. роботи на строк до 1-го року, або арешт на строк до 6-ти міс., або обмеж. волі на строк до 2-х років.

Лит.: Храмцов О. М. Кримінально-правове та кримінологічне забезпечення охорони особи від насильства. Х., 2015.

В. О. Глушков.

УМОВНЕ ЗАСУДЖЕННЯ – див. *Звільнення від відбування покарання з випробуванням.*

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ – дострокове звільнення засудженого від подальшого відбування призначеного вироком суду певного виду покарання, якщо протягом встановленої в законі обов'язкової до відбуття частини строку цього покарання він доведе своє виправлення (ст. 81 КК).

Відповідно до ч. 1 ст. 81 КК передумовою У.-д. з. в. в. п. є фактичне (ре-

альне) відбування засудженим одного з таких видів покарань, як: 1) випр. роботи (ст. 57 КК); 2) служб. обмеження для військовослужбовців (ст. 58 КК); 3) обмеж. волі (ст. 61 КК); 4) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст. 62 КК); 5) позбавл. волі (ст. 63 КК). Згідно з ч. 1 ст. 81 КК покарання, від відбування якого можливе умовно-дострокове звільнення, має бути не тільки осн., а й строковим, а також належати до певного виду. Відбування засудженим ін. видів осн. покарань виключає можливість умовно-дострокового звільнення від їх відбування. Особливості застосування умовно-дострокового звільнення щодо осіб, які відбувають покарання у виді позбавл. волі за злочин, вчинений у віці до 18-ти років, встановлені в ст. 107 КК.

Відповідно до ч. 1 ст. 81 КК особа може бути умовно-достроково звільнена повністю або частково і від відбування такого строкового дод. покарання, як позбавл. права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 55 КК). Умовно-дострокове звільнення від дод. покарання може бути застосоване судом як одночасно з таким самим звільненням особи від осн. покарання, так і після відбуття нею осн. покарання повністю.

Згідно з ч. 5 ст. 82 КК умовно-дострокове звільнення за правилами ст. 81 КК може бути застосоване і до осіб, яким призначене вироком суду покарання було замінене більш м'яким за умови, що така заміна була здійснена саме тими видами покарань, які перелічені в ч. 1 ст. 81 КК.

Підстава умовно-дострокового звільнення передбачена в ч. 2 і 3 ст. 81 КК

і складається з 2-х елементів, кожен з яких є обов'язковим для її наявності: 1) перший (матеріальний) елемент підстави – доведення засудженим у процесі відбування частини строку призначеного покарання свого виправлення сумлінною поведінкою і ставленням до праці (ч. 2 ст. 81 КК), тобто досягнення засудженим у своїй поведінці такого стану, за якого від нього вже не доводиться очікувати вчинення в майбутньому нових злочинів; 2) другий (форм.) елемент підстави – обов'язкове фактичне відбуття засудженим певної, визначеної в пп. 1–3 ч. 3 ст. 81 КК, частини строку призначеного покарання. Цей строк є диференційований, а його тривалість – не менше половини, 2-х третин чи 3-х чвертей строку покарання, призначеного судом, – залежить від таких чинників, як: ступінь тяжкості, характер вчиненого злочину (чи є він корупційним), форма його вини, наявність пенітенціарного рецидиву, вчинення нового умисного злочину протягом невідбутої частини покарання особою, до якої раніше вже застосувалося умовно-дострокове звільнення.

Звільнення від відбування покарання за ст. 81 КК є не тільки достроковим, а і умовним, тому невідбута частина покарання, від якої звільняється засуджений, виступає своєрідним іспитовим строком і перед звільненою особою висувається умова (вимога) – протягом невідбутої частини покарання не вчиняти (утримуватися від вчинення) будь-якого нового злочину.

Від виконання (невиконання) цієї умови залежать і крим.-прав. наслідки умовно-дострокового звільнення, які можуть бути сприятливими (позитив-

ними) чи несприятливими (негативними): 1) якщо протягом невідбутої частини покарання звільнена особа не вчиняє нового злочину, наслідки є сприятливими – особа остаточно звільняється від відбування невідбутої частини покарання, а строк погашення судимості обчислюється з дня її умовно-дострокового звільнення (ч. 3 ст. 90 КК); 2) якщо ж протягом невідбутої частини покарання звільнена особа вчиняє будь-який новий злочин, суд відповідно до ч. 4 ст. 81 КК і за правилами, передбаченими ст. 71 і 72 КК, призначає їй покарання за знову вчинений злочин і додає до нього невідбуту частину покарання, від відбування якої особу було умовно-достроково звільнено.

Умовно-дострокове звільнення від покарання застосовується тільки судом і є не тільки умовним, а й факультативним (необов'язковим) видом звільнення особи від подальшого відбування покарання, оскільки суд, мотивуючи своє рішення, має право відмовити засудженому в його застосуванні.

Лит.: Яковець І. С. Умовно-дострокове звільнення та заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. М., 2012; Письменський Є. О. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України. Луганськ, 2014.

В. І. Тютюгін.

УХІЛЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ – суспільно небезпеч. діяння, яке полягає в умисному уникненні особи, до якої застосоване покарання, від зазнавання обмежень її прав і свобод, що становлять зміст покарання. У крим. законах окр. д-в У. в. в. п.

розцінюється або як юрид. факт, що є підставою для заміни покарання, від якого особа ухиляється, ін., більш суворим його видом, або як самост. склад злочину.

За КК усі види У. в. в. п. визнаються самост. складами злочинів, відповідальність за які диференціюється залежно від того виду покарання, від відбування від якого особа ухиляється. Зокрема, ухилення від штрафу чи позбавл. права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю тягне за собою відповідальність за ч. 1 ст. 389 КК; від громад. робіт або випр. робіт – за ч. 2 ст. 389 КК; від конфіскації майна – за ч. 2 ст. 388 КК; від обмеж. волі – за ч. 1 і 2 ст. 390 КК; від позбавл. волі, вчинене шляхом неповернення до місця відбування покарання особи, якій було дозволено короткочасний виїзд, після закінчення строку виїзду, – за ч. 3 ст. 390 КК; від арешту, позбавл. волі на певний строк або довічного позбавл. волі, вчинене шляхом втечі з місць позбавл. волі, – за ст. 393 КК.

Об'єктом У. в. в. п. є встановлений законом порядок відбування покарання, який полягає у сукупності врегульованих КВК та ін. нормат.-прав. актами сусп. відносин, що складаються між засудженим та д-вою в процесі відбування/виконання застосованого до особи покарання. При У. в. в. п. у виді конфіскації майна та штрафу обов'язковою ознакою складу злочину є також його предмет – відповідно майно, що підлягає конфіскації, та сума несплаченого штрафу.

З об'єктивної сторони усі види У. в. в. п. є злочинами з форм. складом. Суспільно небезпеч. діяння при вчиненні

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)

ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)

ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017

© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017

© Видавництво «Право», 2017